

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАФТИ І ГАЗУ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗВО "ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
"УКРАЇНА" ДУБЕНСЬКА ФІЛІЯ**

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ В ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник тез доповідей
IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

20 квітня 2024 року

м. Мукачєво

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ЗВО «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА» ДУБЕНСЬКА ФІЛІЯ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ В ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник тез доповідей
IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

20 квітня 2024 року

**Мукачево
2024**

можуть додаватися або змінюватися відповідно до потреб та можливостей самої бібліотеки. На сьогодні вебсайт – це платформа повної комунікації між користувачем та бібліотекою ЗВО, яка надає доступ до інформації у будь-якому місці та в будь-який час.

Список використаних джерел

1. Галузінський Б. О., Веремчук О. В. Веб-сайти бібліотек: основне призначення та вимоги до них. *Електронні комунікації в бібліотечно-інформаційній освіті, науці та практиці* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 5 трав. 2023 р. Надвірна : ВСП «Надвірнянський фаховий коледж НТУ», 2023. С. 76–78
2. Бібліотеки ЗВО України у цифрах. Основні статистичні показники роботи бібліотек ЗВО України за 2022 рік. URL: https://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/stats-res-2022.pdf

УДК 002.1:025.12/.178:02(043.2)

Олена ВЕРЕМЧУК,
Андрій МЕЩАНІНОВ
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ДОКУМЕНТНИЙ ФОНД ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ БІБЛІОТЕК

За умов глобальної цифровізації найважливішим фактором розвитку бібліотеки є новітні інформаційно-комунікаційні технології. Адже вони спрямовані, насамперед, на створення, функціонування та розширення документного фонду, який є загальнодоступним та універсальним за змістом джерелом інформації, об'єктом постійного суспільного попиту, невід'ємною складовою культурного надбання нації.

На сучасному етапі розвитку бібліотеки гостро відчувають на собі трансформаційні процеси щодо форм і методів роботи з документним фондом, адже вони активно використовують у своїй роботі сучасні комп'ютерні технології, що зумовлює суттєві трансформації в діяльності кожної конкретної бібліотечної установи. Книгозбірні, які є «одним із основних комунікативних каналів, забезпечують збереження і використання величезних документних ресурсів, до яких додаються комп'ютери, програмні засоби, машиночитані джерела інформації, а можливість підключення до міжнародних комп'ютерних мереж збагачує їх ще й світовими інформаційними ресурсами» [1, с. 32].

Тому бібліотеки мають залишатися «надійним фундаментом розвитку культури, освіти та науки й зберегти найцінніше надбання людства – різноманітний за складом документний ресурс, що поєднує традиційні та електронні сегменти інформаційного простору» [1, с. 34].

Фонд є головним джерелом задоволення інформаційних потреб користувачів, основою функціонування бібліотечної установи. Найважливішим складником формування фонду є його комплектування, від якості та повноти якого залежить рівень інформаційно-бібліотечного обслуговування.

Питання документних фондів бібліотек розглядали в своїх наукових працях: І. Демуз, Т. Долбенко, Ю. Горбань, С. Лісіна, Ю. Палеха, І. Іванова, Л. Черепуха. Окремі аспекти комплектування бібліотечних фондів розглянуто у

наукових публікаціях Р. Губатої, Н. Каліберди, В. Нянько, В. Попової, Г. Пристай та інших.

На сьогодні бібліотеки застосовують різні, не заборонені законодавством України, способи комплектування фонду.

Традиційно процес комплектування документного фонду в бібліотеці складається з таких операцій, як: замовлення документів; оформлення договору між бібліотекою та установою, що займається розповсюдженням документів; доставка замовлених документів у бібліотеку; приймання документів бібліотекою; контроль за процесом комплектування фонду. Забезпечення документами бібліотечних фондів здійснюється такими способами: купівля окремих документів (або їх партій), передплата періодичних і передплатних видань, одержання обов'язкових примірників, документообмін, безкоштовне отримання документів, поширення, дарування, копіювання (репродукування), мікрофільмування та ін. Різноманітність способів придбання документів ускладнює процес комплектування документного фонду бібліотеки, але надає можливість забезпечити його повноту й досить високу якість [2, с. 70].

За результатами соціологічного опитування Харківської та Дніпровської ОУНБ, нині поповнення фондів українських бібліотек відбувається у різних варіантах: купівля; ліцензування доступу; передплата; система обов'язкового примірника; організація доступу до мережевих ресурсів на договірній основі, тестовий та постійний доступ до електронних ресурсів з вигідними фінансовими умовами в межах бібліотечних корпорацій. Крім того, як свідчать результати анкетування сьогодні комплектування фондів відбувається за допомогою системи «Державні закупівлі онлайн (Prozorro)», що впливає на джерело комплектування. Поряд з проблемами фінансування комплектування фондів, фахівці відзначають проблеми недостатнього асортименту книг вітчизняного видання; збільшення кількості лакун у фонді, на які існує читацький запит [3, с. 71].

В українських бібліотеках нині активно вилучаються книги російських авторів і тих, що надруковані в Росії. За словами директорки Черкаської ОУНБ Л. Дядик, актуалізація фондів обласних бібліотек триває ще з 2014 року. У 2019 році цей процес активізувався після оприлюднення рішення РНБО, яке мало підсанкційний перелік книг і видавництв. Та ще більших обертів процес вилучення російської літератури з бібліотек набув з травня 2022 р., після опублікованих рекомендацій Мінкульту. На сьогодні російської літератури на полицях ОУНБ немає. Та в обласній бібліотеці, яка є науковою, залишають один такий примірник у закритих фондах для наукових і дослідницьких цілей. Переважно це книги точних наук, які не мають українських аналогів [4].

Основною відмінністю нової бібліотечної технології є формування фондів електронних документів – відсутність окремого фізичного носія для кожного документа, використання нових джерел комплектування та шляхів надходження (вебресурси, комп'ютерні мережі, засоби телекомунікаційного зв'язку) тощо. Можливості Інтернет надають доступ до значної кількості архівів цифрових публікацій із найрізноманітніших тем й передбачають

швидкий зв'язок із традиційними виробниками інформації – видавництвами, газетами, державними установами тощо [5].

Внаслідок використання Інтернет-технологій процес комплектування фондів зазнає модернізації для відбору та замовлення літератури. Зокрема, нині українські бібліотеки активно використовують сервіси електронної книжкової торгівлі на сайтах книговидавництв та книжкових магазинів.

Для оптимізації процесу комплектування фондів книгозбірень найпростішим способом є використання сервісів електронної пошти для взаємного інформування про списки документів, запропонованих для державного і міжнародного книгообміну. Другий спосіб – відомості про друковані та електронні видання надають передплатні агенції та книготорговельні організації, які мають автоматизовані банки даних та здійснюють комплексне обслуговування книгозбірень. Замовлення наявних у цих банках даних документів і оперативний контроль ходу виконання замовлень здійснюється, як правило, через Інтернет. Однак така технологія передбачає адекватну оперативність фінансових розрахунків зі сторони українських бібліотек, що в умовах економічних негараздів сьогодення є проблематичним. Реальнішим є третій напрям використання можливостей інтернет при формуванні інформаційних ресурсів бібліотек. На серверах вже накопичена значна кількість загальнодоступних комп'ютерних файлів первинних документів: матеріали IFLA, бібліотечні стандарти, власні публікації книгозбірень, електронні версії книг та журналів тощо [5, с. 169].

Загалом, інтернет-ресурси надають великі можливості для розвитку всіх процесів бібліотечної технології, насамперед, для організації ефективного комплектування документних фондів книгозбірень. Маючи вихід до мережі Інтернет, бібліотека користується не тільки повнотекстовими базами даних, а й інформаційними ресурсами, спеціально призначеними для відбору, замовлення та придбання документів.

Отже, робота з фондом, його вчасне поповнення і оновлення, звільнення від документів, які з тих або інших причин втратили свою значущість для читачів, є важливими завданнями бібліотек та основою для їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Палеха Ю. І., Кобижча Н. І. Документний фонд як показник рівня інформаційної культури бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 31–38.
2. Долбенко Т. О., Горбань Ю. І. Документні ресурси бібліотек : навч. посіб. Київ : Вид-во Ліра-К, 2021. 348 с.
3. Попова В. С. Електронна книжкова торгівля як комунікаційний канал книгозабезпечення обласних універсальних наукових бібліотек. *Культура в процесі духовно-морального розвитку глобального суспільства* : матеріали III Міжнар. наук. електрон. конф., 21 лют. 2020 р., Харків : ХНТУСГ, 2020. С. 66-72.
4. Нянько В. Російська книга недоступна читачам: як і куди списують ворожу літературу з бібліотек Черкащини // «Вісімнадцять три нулі»: сайт інтернет-видання. URL : <https://18000.com.ua/strichka-novin/rosijska-kniga-nedostupna-chitacham-yak-i-kudi-spisuyut-vorozhu-literaturu-z-bibliotek-cherkashhini/>.
5. Губата Р., Осадца І. Використання глобальних мережевих технологій для ефективного комплектування бібліотечних фондів. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. Вип. 5. С. 166–170

ЗМІСТ

Абельчакова Н. Особливості спілкування бібліотечного працівника і користувача бібліотеки	5
Білак О., Прокопович Л. Соціокультурна роль книги в публічному просторі Мукачівської міської центральної бібліотеки імені Олександра Духновича	7
Бузаші М., Веремчук О. Бібліотека як інформаційно-освітній центр	9
Веремчук О., Гасуляк С. Вебсайт бібліотеки ЗВО як інструмент інформаційного обслуговування користувачів	11
Веремчук О., Мещанінов А. Документний фонд як основа функціонування бібліотек	14
Веремчук О., Чмига В. Комплектування фондів бібліотек для дітей: проблеми надходження та вибуття	17
Гарапко В., Алмашій К. Використання нормативних документів ЮНЕСКО для етичного використання даних корінних народів штучним інтелектом	19
Гладиш С., Трачук Л. Архівування образотворчих документів	21
Головчук О. В. Історичний контекст бібліопсихології: психологічне сприйняття та значущість книги	23
Головчук О., Рубан О. Вплив книготерапії на емоційний інтелект читача	26
Гольча А., Прокопович Л. Стратегічні напрямки розвитку бібліотечної справи в Україні	28
Горпенюк М., Даниленко М. Сучасна бібліотека як поліфункціональний культурний комплекс	31
Гриценко І. Діджиталізація як основа діяльності сучасних бібліотек	33
Даниленко М. Бібліотерапія як один з методів психологічної реабілітації військових ...	36
Даниленко М., Федорук С. Цифровізація бібліотек та її соціокультурне значення	38
Демчина Л. Тенденції сучасного розвитку бібліотек ЗВО	40
Кампов Н. Становлення бібліотекознавства як науки.....	42
Качур О., Мовчан К. Бібліотерапія у вищій освіті: роль бібліотек	44
Купрунець М. Роль бібліотеки в соціалізації молоді з інвалідністю (з досвіду Рівненської обласної бібліотеки для молоді)	46
Лемак О. Українські письменники Закарпаття (20-30-ті рр. ХХ століття): роль бібліотечної педагогіки	49
Малець О., Малець Н., Бабинець М. Роль бібліотерапії в діяльності Союзу визволення України у роки Першої світової війни	51
Матвійчук О. Безпечне освітнє середовище у бібліотеці: огляд інформаційних ресурсів	54
Митничук Д., Постельжук О. Штучний інтелект на допомогу бібліотекарям	56
Мовчан К., Вишневська А. Бібліотека як платформа інтелектуального розвитку.....	58
Мовчан К., Власенко В. Бібліотека як освітній простір: розкриття можливостей для здобувачів вищої освіти	60
Мовчан К., Сабов А. Бібліотерапія в дошкільній педагогіці: перспективи та застосування	61
Моргун А. Мультимедійні засоби в бібліотечно-педагогічній діяльності: інтерактивність та відкриття нових можливостей для освіти та розвитку	63
Моргун А., Гусак Е.-О. Бібліотерапія як форма літературного лікування	66
Моргун А., Петрова А. Вплив читання на емоційний стан	69
Моргун А., Шершун Я. Психологічні аспекти читання та його вплив на розвиток особистості: роль бібліотек у підтримці психічного здоров'я людини	72

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>